

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda
és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A kereskedelmi tárca költségvetése.

(—) Azon kedvezőtlen jelenségek, melyek az utóbbi időben képviselőházunk munkásságát annyira béntották, végrehaladásra megszüntek és a ház nyugodtabb hangulatban folytathatja a költségvetés megkezdett tárgyalását. E hó 20-án vette kezdetét a kereskedelmi tárca költségvetésének általános tárgyalása, mely az idén azért is fontosabb, mert szoros összefüggésben van az Ausztriával való kiegyezési kérdésekkel.

Mielőtt azonban a kereskedelmi miniszter előttünk fekvő expozéjához hozzá szólnánk, nem mulaszthatjuk el, hogy sajnálatunkat ki ne fejezzük azon eljárás felett, melyet az ellenzék és ennek különösen szélső árnyalata a költségvetési tárgyalások alkalmával tanusít.

A kormányzat terén előforduló vé- mely visszaélésekből fegyvert kovácsol, botránnyá fujja fel és ekképp óhajtja a kormány állását megingatni. Nem elég- szik meg a kormánynak a visszaélések megtorlására tett intézkedéseivel, nem akarja átlátni, hogy épp a kormány tette meg a kezdeményező lépéseket e vissza- élések megszüntetésére és präventiv in- tézkedéseit a jövőre, hanem az egyes közegek hibáit gyanúsításokkal tetézi, az

egyeselek magánéletének firtatásával bot- rányt hajhász, beviszi azt az ország há- zába és keresve keresi az alkalmat, hogy épp most, az ezredéves ünnep küszöbén, hazánkat az egész művelt világ előtt kisebbitse, rossz híret keltse.

Nos, ez — épp most, midőn az egész külföld figyelme hozzánk fordul — nem hazafias eljárás.

Ezek előreboacsítása után lássuk a kereskedelmi miniszter jövő czéljait.

Dániel Ernő igen előzékenyen, mind- járt tárcajára költségvetésének kezdetén, február 20 iki beszédében általános ké- pít nyújtja annak, hogy megszavazandó budgetjét miként óhajtja felhasználni.

A miniszter beszéde elején kijelenti, hogy a folyó évben a kereskedelmi tárca merlege 3 millió forinttal javul; majd meleg hangon szól a kisiparról, a pos- tai alkalmazottak helyzetéről, a szövet- kezetekről. Fejtegeté a börze reformját, a folyamhajózás fejlesztésének szüksé- gét. Külön felemlíti a zónatarifa általa behozott emelését, az államvasutak be- ruházásánál pedig 150 millió forint fel- vételének szükségét jelzi, utal végül a millenáris kiállításra.

Beszédének három kimagasló része van: a kisipar támogatása, a

vasuti beruházások kérdése és a millennium

A millennium kiválóan érdeklí az egész országot és a miniszternek e té- ren elért eredményeit elismeréssel veendi az egész ország.

A kisipar támogatása és a vas- uti beruházások kérdése különösen min- ket erdélyrészeket érdekel.

Mert, hogy először is a kisiparról szöjünk, ennek ígért támogatásában mi nemzeti jellegünk fejlesztését, magyar- ságunk erősítését látjuk. Nálunk a mezőgazdaság hóva-tovább másodrangu szerepet játszik, bérceink között az anyagi jólétet, függetlenséget csakis az ipar adhatja meg, és ha bírjuk a füg- getlen, életerős iparos-osztályt, fentartva látjuk benne a magyarságot is, mert a munka által biztosított élet, független- ség növeli az iparosban hazafiságát és nem lesz kénytelen a megélhetés gond- jaitól meggörnyedve, egzisztenciájáért helyes uton járó meggyőződését is ke- nyéradónak alárendelni. A fejlődésnek induló kisiparban mi fejlesztését látjuk egy ép, erőteljes magyar középosztály- nak, melynek szükségességét épp itt Er- délyben senki elvitatni nem fogja. A kisipar felvirágzásával meg fognak erős- bülni városaink, magyarságunk e véd-

TÁRCA.

Röntgen-sugarak.

Vigjáték szomorú kezdettel, egy felvonásban. Történi Budapestben, a rendőrség előtt.

Személyek:

Ludvércz Ábris, magánzó (ha külön czel- lába zárják).

Dupla Krétás, vendéglős.

Rendőrkapitány.

Rendőr.

Kapitány: Adja elő panaszát!

Ludvércz Ábris (gyanus gavalléros öltözetben, feldagadt arczczal): Hát kérem tisztelettel, ugy történt a dolog: ma délben — mint minden délben — iszonyu korgás- sal figyelmeztet gyomrom arra, hogy még nem kapta ki porcióját. Gyomrom erélyes figyelmeztetésének engedve, betértem a (Dupla Krétásra mutat) panaszlott vendég- lőjébe. Egy pinczér jön hozzám, tetőtől-talpig végig néz:

— Mivel szolgálhatok?

— Ebédelni akarok!

— Tessék itten helyet foglalni! nem oda!

— ide tessék leülni! — s leültet egy ki- sebb tükörrel szembe, mely alatt egy lyuk

tátongott, gondolom szelelő. Elrohant. Várok két, várok öt, tiz és kérem, 20 percet, nem jön senki. Türelmetlenül csöngetek, a melyre (Dupla Krétásra mutat) megjelenik a panaszlott ur.

— Mi tetszik?

— Ebédelni akarok! — szóltam dühösen a hosszas megvárakoztatásért.

— Szabad kérdenem, mily pénzzel fizet uraságod? Én elvből papírpénzt nem fogadok el, csak ezüstöt vagy aranyat!

— Nincs is nálam fia papírpénz sem, csak arany és ezüst, ilyenekkel fizetek, ámbár a papírpénz iránti ellenszenvét nem értem!

— Ugy-e? Most kérem az egész ebédet megrendelni. Nálam ez szokás a kiszolgálás gyorsasága és pontossága miatt.

— Helyes! Tehát kérem az étlapot! No hát: először egy velőlevest!

— Velőleves!

— Azután jó lesz egy őzhus vadlére.

— Őzhus vadlere.

— Egy fogast, tatármártással!

— Igen?

— No azután hozhat egy fázánt!

— Hm, fázánt! Hát még mit? — kérdi gorombán.

— Tortát és borokat!

— Milyet?

— A husneműhez jó lesz egy üveg bordói s azon kívül hütsön be egy sampányit!

Kérem, kapitány ur, én ezeket nyugodtan, tisztességes hangon, lehető legudvariasabban rendelttem meg, ámbár — megvallom — a vendéglős modora végtelenül bosszantott, és mégis a vendéglős, be sem járva megrende- léseim végét, egy hatalmas pofont nyom balorczámrá: nesze leves! egy másikat a másik felére: nesze őz! aztán gyors egymás- utánban hol jobb, hol bal orczámrá, hogy a szemeim csak amugy szikráztak: nesze fo- gas! nesze fázány! nesze torta! nesze bordói! és nesze sampányi! Az utóbbiért járó pofont már az ajtóban kaptam, egy hatalmas rugás kíséretében, melynek ereje az utcára röpitett, ott hasra esve, torkom sza- kadtából ordítottam, segélyért kiáltottam. Az utca összefutott s András bácsi is (a rendőrré mutat) . . .

Kapitány: Ne szemtelenkedjék.

Ludvércz Ábris: Pardon! A rendőr ur is megérkezett, ki megértvén a dolgokat, engem is, meg a vendéglős is urat ide ki- sért. Kérem a kapitány urat a vendéglőst

bástyái, és valamint a középkorban Brassó, Beszterce és Nagy-Szeben az iparos szászok várai voltak, úgy válnak majd magyarságunk védbástyáivá szűkebb hazánk többi városai.

Jótekonan hat tehát a miniszter e szándéka és elismeréssel kell szólunk e helyen is e tervéről.

Mint előre látható, hosszas vitákra fog alkalmat adni a vasuti beruházások kérdése. A befektetendő óriási összeget, a 150 milliót, az ellenzék bizonyára fel fogja használni, hogy a kormányt pazarlással, meggondolatlansággal és elhamarkodottsággal vádolja. De aki ismeri mostani vasuti viszonyainkat, tudja, hogy a kormány csakis az okvetlen szükségességhez képest vasutainkon új beruházásokat ohajt létesíteni. Az utolsó évtizedben a forgalom óriási mérveket öltött, az eredetileg kis méretekben kiépített vasuti hálózat most már a fokozott forgalmi igényeknek megfelelni nem tud, azt tehát kellően fejleszteni kell. Hiszen, hogy ennek igazolására a legközelebbi helyről vegyünk példát, itt van Nagy-Enyed. Itt a 80-as évek elején a vasuti személyforgalom évenként 4000 volt, a múlt évben pedig 16000 egyén vette igénybe a vasuti állomást, tehát négyszer annyi, mint 1881-ben; továbbá míg 1886-ban Nagy-Enyedről esert egész éven át 4 kocsi szállítottak, most ennyit szállítanak átlag havonként; 1880-ban kőszén behozatott két kocsi, most ennyi egy hét alatt. Ily mérvben emelkedett a forgalom csak nálunk, kik kereskedelmi gőcponton sem állunk. Menyire emelkedhetett még máshol. A forgalom mérve szerint fejlesztendő tehát a hálózat is. Míg csak egy évtizeddel

előtt is egy tehervonat az előirt időben futhatta be pályáját, most csak egy kis torlódottabb forgalom esetén is egy közbeeső állomáson néha napokig kell vesztegelnie, míg utját tovább folytathatja, mert az állomásokon kocsi-rendezésekre nincsen hely, az összes vágányok elfoglalvák és a közbeeső tehervonatok utat nyitni nem lehet.

A mai forgalomhoz mérten kell tehát az állomásokot bővíteni nálunk is és mindenütt; az indóházakat átalakítani, gépeket, kocsikat beszerezni, a szaporítandó személyzetet kioktatni, mert ezek elhanyagolása nemzetgazdasági szempontból nem egyéb, mint saját veszteségünk terjedését nézni összetett kezekkel.

Épp ezért helyesnek és időszerűnek tartjuk kormányunk szándékát, midőn látjuk, hogy épp hazánk haladásának szempontjából ezen czélszerű munka teljesítését is elvállalta.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter f. év és hó 7-én 90.229. számú rendeletében a közönség könnyebbégére megengedi, hogy a fizetett válaszos táviratok után kiállított válaszdíj-utalványok, melyek eddig csak a kiállítási hivatalnál voltak felhasználhatók, ezután a magyar korona területén fennálló bármely állami és vasuti távirat-hivatalnál felhasználhatók legyenek.

Hasznát vehetik ezen könnyebbitésnek a vidékiek, kik ezután Nagy-Enyed, Gyula-Fehérvár stb. távirat-hivatala által kiképezett fizetett válaszos táviratokra az adandó választ tetszésük szerint, bárhol feladhatják.

A megyei igazoló választmány f. hó 29-én d. e. 11 órakor tartja gyűlését a f. évi január hó 27-én megejtett törvényhatósági tagválasztások ügyében. Két felebezés adott be, u. m. a m.-igeni és a zalathnai választás ellen.

ekkor kérdeztem meg: mily pénzzel fizet, mert papirt nem fogadok el, s mikor kijelentette, hogy ilyen nincs neki (másféle sem volt), kíváncsi voltam: mily ebédrel akar becsapni? Megértvén, hogy pompás ebédrel és különleges borokkal...

Ludvércz Ábris (Tátott szájjal hallgatja a vendéglőst).

Dupla Krétás: Régi vendéglősi szokás szerint, mely uzassá vált, arczát kétfelől többször gyöngöden megsimogattam s egy kecses lábemeléssel az utcára segitettem. Hogy az általam előadottak valóságban alapulnak, itt van a fotografia (bemutat egy fotografiát, amelyen egy ülő csontváz látszik, bal felső lábszáron egy gombalaku foltal) és kérem a panaszos kikutatását is.

Rendő (a kapitány intésére alaposan kikutatja Ludvércz Ábrist, kinek a bal nadrágzsebében egy ólomgombot talál, egyebet semmit).

Kapitány: Mit szól mindezekhez panaszos?

Ludvércz Ábris (magában): Átkozott Röntgen! Eddig a kapott pofokkal fizettem ki potya ebédemet, most ebéd nélkül jutok hozzájuk. (Fenn, méltóságteljesen): Visszavonom panaszsom!

(A függöny legördül.)

Jánky Kálmán.

Az új hadizenet.

(E.) A nemzetiségi táborban azok, kiket a nagyszebeni veszteség meg nem sebesített, vagy harcsképtelenné nem tett, újra tömörültek, hogy gyengébb erővel bár, de folytassák ellenünk hazaellenes üzelmeiket. Megízenték a háborút és most csatasorba állva, készülnek az első kirohanásra.

Február 6-án kelt „manifesztumok”, melylyel a támadást jelzik és kiosztva a szerepek is, melyeket a hadvezérek eljátszani hívatvák.

Nagy lehetett a múltban ez agitátorok anyagi jutalma, hogy oly súlyos veszteség után, mint amilyen a nagyszebeni szakadás is volt, oly hamar újra egyesülni készek és újra kezdeni akarják államellenes üzelmeiket.

Mostani hadizenetük azonban magán viseli az „utolsó erőfeszítés” kétségbeesett kapaszkodását; sem a liga aranya, sem az elámitott nép tapsa és bámulata a nagyszebeni veszteséget pótolni nem fogja.

Milyen volt a memorándumos idők harezri riadója, és milyen a még megmaradt „matadorok” mostani manifesztuma!

Kétségbeesetten kapaszkodik az 1881-iki programmba, hangoztatja nemzetiségi frázisait, de e hang már nem a harezra vágyó, erejében bizó fanatikus agitátorok hangja, hanem a belső czivódások, anyagi jutalmak felett összekapott és összetűzött, egymással meghasonlott küzdők utolsó erőfeszítésének dühkiáltása.

És a vezéri kar?

A mostani manifesztumot aláírták: Rácz dr. Pop György, Koroján Gyula, Miháli Tivadar, Patitia Rubin, Domide Geraszim, Barb Patriiu.

Hová lettek a többi illusztris vezérek, hogy neveik a hadizenetről hiányoznak?

Hová lett Lukaciú, Brote, Russu Sirianul, Duica, Mangra, a két Albini és a többi kisebb kaliberű hadvezér?

Ott hevernek ok a szebeni csatatéren, elhulltak a „testvérharcban”, vagy jobban mondva, az „arany birtokáért” küzdött harcban, és a fennmaradtak lapjaikban még a tisztességes eltemettetésükrol sem gondoskodtak.

Tört lándzsával fekszik ott a nemzetiségi hajsza „legnagyobb komédiása”: Lukaciú; a népszerűség hajhászása vakká tette, nem leplezte eléggé titkos czéljait, felismerték a mártir álarca alatt az egoista képmutatót és merész játékanak eredménye e csúfos bukása lett. És mellette fekszenek társai, hű csatlósai, kik utolsó lehetetűkig neki és a liga aranyainak tántoríthatatlan hivei voltak.

Elítélte működésüket a hazafiak érzülete, és ha végök ily gyászos volt, tulajdonítsák azt maguknak és hamis, önérdék vezérelte fegyvereiknek.

De míg a szebeni harcából sértetlenül kikerültek és „Urechia” így veszni hagyják elvtársaik, megfigyelésre érdekes, hogy a megmaradt kis csapatot mi ösztökéli újabb kirohanásra.

A válasz erre nagyon rövid és világos: Minden áron aktivitásban kell maradni, hogy a bukaresti liga anyagi támogatását továbbra is gyakorolja.

E czélszerűségi elv egyesítette újra a megmaradtakat és készítette őket újabb manifesztumok kiadására.

Midőn Rácz a Tribunában mérsékelt hangokat kezdett pengetni, Urechia és a liga bérenczei, Brotéval élükön, siettek

ezen minősíthetlen s okadatlan gorombáskodásért szigorúan megbüntetni s nekem a pofokért 50 frt fájdalomdíjt s feldagadt pofámért 50 frt szépségkárt megítélni, ami nem is sok, tekintve, hogy fülem is úgy zug, mintha kinint vettem volna be.

Kapitány: Vendéglős ur feleljen e vádakra!

Dupla Krétás: Kérem, ez a gyanus öltözetű, gavallérnak látszó csirkefogó...

Ludvércz Ábris (torkaszakadtából): Tiltakozom! Kikérem az ily czimeket! Kapitány ur utasítsa rendre a vendéglőst!

Kapitány (szigorúan): Ne sértegesse a panaszsot, mert...

Dupla Krétás: Bocsánat! Tehát belép ez... ez... no hát ez az ur. (Ábrisra mutat). Mindjárt tisztában voltam, hogy ki és mi és hogy potya ebédet akar enni. De hogy bizonyos legyek benne: a tükör alatti lyuk elé ültettem, mely szelelőnek látszik, de egy Röntgen-sugarakkal működő fotografálót rejt magában. Lefotografáltam ezen... izé... urat. A kép fenyesen sikerült. Kimutatta, hogy a panaszosnak egy ólomgombon kívül semminemű értékű tárgya vagy arany és ezüst pénze nincsen. Megvárakoztattam; gondoltam: tán észre tér s elmegy máshová szerenését próbálni, de nem, sőt dühösen csemetett:

öt a leghevesebben megtámadni, igyekeztek őt visszatérésre kényszeríteni, de a támadások, a liga pénzével készített és kiadott Duica-féle pampfletek nem vezettek eredményre, sőt Rátz, mint a Tribuna tulajdonosa, nyíltan szított a ligával, ennek bérenczeit a szerkesztőségéből kiütötte és a ligával szemben teljesen önállósította magát. Erre aztán megszeppent Urechia, mert félt, hogy ha Erdélyben egy, a liga befolyásától ment nemzetiségi párt alakul, ez észre téríti a ligát pénzükkel tápláló oláhországi ábrándozókat is, a források kiapadnak és végét éri az ő vezérszerepe, busásan fizetett működése megszűnik és ő visszaesik az ismeretlenségbe, elmaradnak a fejedelmi diurnumok.

Módot kellett tehát találnia, melylyel a kielezett ellentéteket elsimíthatja; látszólag a régi erővel vezeti az eddigi akciót és ezáltal a liga előtt prestigéjét fenntartva, a liga tagjai tovább fogják fizetni tributumaikat.

Ezen célja kivételét elősegítette a „Tribuna” helyzete.

Rátz dr., midőn harcra kelt a ligával, nem számított a következményekre, elfeledte számbavenni, hogy ha a ligával szakít, Urechianak első dolga lesz a liga 288 főkjának megtiltani a „Tribuná”-ra való előfizetést. Megszünteti az ennek érdekében tett reklámjait, megvonja a szubvenziót és Rátzot saját emberségére bizza.

Rátznak azonban „saját embersége” nem volt elég; sajnosan érezte a százával elmaradó előfizetőket, a szubvenzió elmaradását, mert ő nekik nem elég a hirdetések-ből fedezni a lap kiadását, az előfizetések-ből tisztességesen fizetni munkatársaikat, nekik a busás osztalék és a fejedelmi tiszteletdíj kell. Midőn tehát látta, hogy pártütésével saját érdekeit veszélyezteti, ő is megszeppent és szintén kereste a módot, melylyel Urechiahoz közeledhetik.

E kölcsönös érdekekben találkozott a két ellenséges vezér. Rátzot az elveszendőnek indult anyagi haszon visszaszerzése, Urechiat ugyanez és a félsz, hogy a liga előtti nyombusa eltűnend, készítették a közeledésre.

Kibékültek tehát; a mellékkérdésekre könnyen megegyezhettek; elég, hogy a világ, és különösen a romániai világ előtt dokumentálhatják, hogy a gyűlölt magyarság ellen támadásaikat újra folytatják és így a liga is újra szórhatja nekik szépen gördülő, fényes aranyait.

És ez újabb szövetségükben nem feszélyezi őket volt fegyvertársaiknak, Lukaciu és társainak távolmaradása és letűnése a cselekvés színteréről sem.

Ott hagyják őket a szebeni porondon, multjuk és viselt dolgaik emlékével, mert ezekkel szemben átlátják Rátz és Urechia is, hogy Lukaciu és társai a liga aranybábéráért vak versengésükben tul lóttek a célon, viselkedésükkel Románia és monarchiának nemzetközi helyzetét veszélyeztethették, elhagyták a biztosabb alattomos munka ösvényét, a liga csengő elismerése elvakította őket, extrémításokra vetemedtek, ami, meglehet, komolyabb összettközésre, az egész liga megsemmisítésére vezethetett volna, miért is jobb volt őket ott, Szebenben, veszni hagyni.

Ezen okok teremtették meg a nemzetiségiek februári manifesztumát; a Bukarestből világba kürtölt hírek ennek keletkezését más más színben ohajtják ugyan feltűntetni és a fővárosi lapokban is megjelent tudósítások

szerint a manifesztum Rátzék sakkhuzása volt Urechia ellen, és Urechianak épp az célja, hogy Rátzot és a Tribunát egy ellentámadás által megsemmisítsék és egy Brassóban, a bukaresti „Banka Agricola” pénzével alapítandó lap utján ohajtják a „Tribunát” ellensúlyozni.

Mi, anélkül, hogy e hírek alaposságát kétségbe vonnók, ellenkezőleg, a manifesztumot mint a már kibékült Urechia és Rátz közös akcióját tekintjük, és a lapok tudósításai az ezen kibékülést megelőző csatározásokról adnak hű leírást, amelynek eredménye végre is kibékülés és Lukaciu és társainak eljétése volt.

A közigazgatási bizottságból.

A február havi gyűlésen vármegyénk főispánja elnökölt, a tagok mérsékelt számban jelentek meg. A tárgysorozatot a szokásos alispáni referáda nyitja meg, a mely megnyugtat a közigazgatás rendes menetéről.

A bizottság ezután 5 kivételes nősülési engedélyt intézett el a boldog kérelmezők javára, majd méltányolja a gyulafehérvári vadásztársulatnak a vadorzók elleni panaszát és a vadászati tilalmat Gyulafehérvárról is korlátozni kérő folyamodványukat a belügyminiszter elé terjeszti.

Ezen pontokat 11 ügyes-bajos utadóhelyesbítési, törlési kérelem és felebbezés követi, mely ügyben a bizottság a referens indítványát elfogadva, vita nélkül hozta meg határozatát.

Nem így történt a dolog azon pénzügyminiszteri rendelettel, mely a közmunka-adónak állami végrehajtók utján való felhajtásának beszüntetésére hozott. Ez ugyanis hosszas vitára adott alkalmat, amennyiben a tagok egy része az ügyet a megyei közgyűlés elé terjesztendőnek tartotta. A többség azonban egyszerűen tudomásul vette.

Reinbold pénzügyigazgató január havi jelentése szerint egyenesadó tartozása a vármegyének 776.635 frt 8 $\frac{1}{2}$ kr, a miből januárban 24.800 frt 94 $\frac{1}{2}$ krt fizettek be, de azért a mult év hason időszakához mérten az eredmény 3969 frt 44 $\frac{1}{2}$ krral kedvezőbb. Kedvezőbb még a tavalyihoz mérten az eredmény az itál- és fogyasztási-adó és az illeték egyenérték befizetésénél, kedvezőtlenebb pedig a hadmentességi díj és az illetékuél.

Vastag aktacsomót vesz most elő a referens, a vármegye nyomoruságát, s tizenegyszer egymásután egyformán végez: „... ingatlanára a kielégítési végrehajtás... elrendeltetik, miről a vm. főügyész, végrehajtást szenvedő s X. község előjárója értesítettnek.”

Az egész pénzügyi előadói referációból Benedek község II. részének van valami haszna, mert ha a bizottság határozatát a pénzügyminiszter helybenhagyja, Benedek község ezen része nem fizet adót — Benedeken, hanem igenis Mogoson.

Az építészeti hivatalfőnök jelentése szerint a m.-portusi Maros-híd és jégtörő már kitartoztatott; forgalmi akadály csak a gura-rosi—kerpenyesi szakaszon volt, hol a mély utra a malomárok vize a rendetlen kezelés miatt kiömlött és vastag jéggé fagyott. Csombordnál a Maroshidhoz szükséges partbiztosítások a tavasz és nyár folytán munkába vétetnek, a szükséges követ már hordják is; a szancsali hágó áthelyezésére az új nyom kijelöltetett.

Januárban az utadó-alapba befolyt az eddigi évekre 4087 frt 87 kr, hátralékban van 60.626 frt 40 kr.

A tanügy a rendes mederben. A kir. tanfelügyelő Zalahna, Verespatak, Alvincz, Maros-Ujvár, Istvánháza, Kuttyfalva, Vajasad és Ozdra új állami iskolák, Buzás-Bocsárdra pedig paraszt-internátussal egybekötött állami iskola szervezését kérte s 20.000 frt évi államsegélyt a tanítói fizetéseknek a minimálisul megállapított összegre való kiegészítésére. Bakó Irma óvónő megválasztását a vizaknai városi óvodához a bizottság jóváhagyólag tudomásul vette.

A vármegye egészségügyi állapota január hóban kedvezőtlen volt. A légzőszervek hurutos és lobos betegségei, különösen torok- és tüdőgyulladás, lázas tüdőhurut betegülések gyakoriak voltak.

A heveny-fertőző betegségek is több helyütt leptek fel. Roncsoló toroklobnak 14 községben 145 esete lett bejelentve s abból 69 eset halállal végződött. Számosabb eset Mihálcfalva, Tartaria, Sospatak és Ponor községekben volt. Vörheny 10 községben fordult elő, számos nehéz betegülési esettel. Kanyaró, számarhurut, hagymáz, trachoma elszórtan jelentkezett. A vármegye közkórházába januárban felvettek 55 új beteget a december végén maradt 48 mellé. 2 meghalt. Január végén benn maradt 61 beteg.

Városi közgyűlés.

Nagy-Enyed város képviselőtestülete február 21-én tartotta évi első rendes közgyűlését Kovács Gyula polgármester elnökle alatt, ki megnyitó beszédében utalva a millenaris esztendőre, utalva továbbá, hogy e közgyűlés az új esztendőben városi képviselőtestületünk első közgyűlése, üdvözli a nagy számban egybegyűlt képviselőket, kívánván, hogy nemzetünk sok ezredéven át virágozzék. A vidéki virilisek és testületek megbizottjainak névsorát tudomásul véve, felolvastatott a belügyminiszternek a nyilvános ünnepélyek alkalmával a középületekre kitűzendő nemzeti lobogónak az ország czimerével leendő ellátása tárgyában kelt leírata, minek folytán megbizottt a tanács új lobogónak a beszerzésével és elhatározatott, hogy városunk hőigyei kéressenek fel a czimer kivarrására.

A budapesti millenaris diszmenetbeni részvétel és vármegyénk által felküldendő banderium költségeinek fedezésére, jöllehet képviselő-testület határozott összeget nem szavaz meg, elhatározta, hogy a már rendezett gyűjtés mérvéhez képest aránylag a város is hozzá fog járulni; ezzel kapcsolatosan a kevésbbé vagyonos iparos és földműves osztályhoz tartozó egyéneknek a kiállításra való felküldése tárgyában is hozott határozat. Hogy pedig az ezredévet városunk miképpen ünnepelje meg, javaslatételre a hazafias ünnepélyeket rendező szűkebb körű bizottság kéretett fel.

A magyar földhitelintézetnél városunknak fennálló 50 és 20 ezer forintos kölcsönének konvertálására a névszerinti szavazás elrendeltetvén, általános szavazattöbbséggel a kiválóan előnyös konvertálás elfogadtatott.

A számvevő bizottság az 1895. évi árvai számadást és mérleget megállapítván, azt elfogadásra ajánlja, ugyszintén az 1895. évi majorsági és alapítványi pénztári számadást, a főerdész 1894—1895. évi számadásait és a városgazda 1893—1894. évi számadásait.

Bejelentetett, hogy két theologiai tanárnak az utóbbi közgyűlés által megszavazott pótfizetését a vármegyei közgyűlés jóváhagyta, ezzel kapcsolatosan felolvastatott a Bethlenfőtanoda ez irányban tett köszönő irata, mire

a jelenvolt képviselő, Bethlen-főiskolai tanár, Bartha Zsigmond élő szóval ujjal megköszönte a városnak áldozatkészségét.

A Budapesten székelő „Magyar-egyesület” részére 10 frt segélyt szavaz meg a közgyűlés.

A szabályrendelet értelmében minden év első közgyűlésén felolvasandó a város nyugdíj-állapotáról a jelentés, mit tanács megtevése, a tanács indítványára elhatározza közgyűlés, hogy a jelen nyugdíj-szabályzatot revízió alá veteti, valamint a város szervezeti szabályrendeletét, tekintve a 6 évi ciklus lejáratának közelségét, módosítja; új állások szervezését és a tisztí fizetések aránylagos javítására vonatkozó előterjesztéseket a tanácsra bizza.

A képviselőtestület kebeléből a szakbizottságokat megalakította, és a tűzoltók szereinél költségei fedezésére kiutalt 100 frotot utólagosan jóváhagyja.

Továbbá a tanács bejelentette, hogy a múlt év őszén eszközölt országos mezőgazdasági statisztika egybeállított, s ajánlja képviselőtestületnek, hogy a 9 ügyöknél és a felülvizsgálattal megbízott gazdasági tanácsosnak bizonyos díjat szavazzon meg, mely indítvány elfogadtatott és a díjak megszavaztattak. A gyűlés végén Szilágyi Farkas képviselő, felemlítve, hogy a református templom tornyában elhelyezett antik óra vagy egyáltalán nem jár, vagy ha jár is, rosszul jár, s tekintve, hogy a lomtárba való óra a javítást sem érdemli meg, kéri közgyűlést, hogy bizassék meg a tanács egy új óra beszerzése iránti gondoskodással. Indítványozza továbbá, hogy a főtéren meg egy új kut nyitassék. Mindkét indítvány elfogadtatott s tanács utasított úgy az óra beszerzése, mint új kut készítése tervezetével foglalkozni s a közgyűlésre javaslatot előterjeszteni.

Végül az 1895. évben megüresedett földnyilak osztattak ki, melyből egy-egy Dombrovszki Albert városi pénztárnoknak, Székelyhidy Ödön közig. gyakornoknak, Kiss István v. végrehajtónak, Spaller Ferencz és Réthi Károly polgároknak jutott.

Referens.

Néhány szerény észrevétel vármegyénk városainak czimere és színe tekintetében.

Folyó évi február 5-én 120. sz. alatt kelt hazafias főispáni rendelet intézkedik, hogy Budapesten, hazánk fennállásának ezredéves örömmünepélyén, a közös érzetnek megfelelően ott lengjenek Abrudbánya, Gyulafehérvár, Nagy-Enyed és Vizakna városainak czimeres lobogói, Alsófehér vármegyének sas-czimeres zászlójával; s a vármegye bandériumának keretén belül s annak lobogója alatt a jelzett rend. tan. városokat képviselő fényes díszmagyar öltözöt banderisták bal-karjukon az illető város czimerét viseljek, jobbkezükből a városnak színeit feltüntető kis zászlót vigyenek

Igen szép és magasztos eszme és intézkedés ez. De Alsófehér megye városainak czimere és színe tekintetében elmondhatjuk, hogy a történelmi hűség nem egészen van meg, a czimer alkatrészek századok folyamán módosításokon s változásokon mentek át, az eredeti ábrázolás és symbolikus kifejezésekkel nem egyeznek meg.

Ezt mondhatjuk leginkább Vizaknát véve . . .

Szükségessé vált, az egyes városi levéltárak és országos levéltárban adatok nyo-

mán, az illető városok czimerének hű symbolikus ábrázolás és történelmi alaponi összeállítására.

1. Vizakna városa czimerét véve, a város tek. polgármestere azon felhívásnak, hogy a Vizakna czimere és színe tekintetében, mint régész, nyilatkoznak, 1612. és 1631-ből pecsétlenyomatokat s ebből kutatásaimat előmutattam, mely szerint Vizakna czimere a következő volna: Egy kerek, hosszukás paizs, melynek két oldalán egy-egy grifmadár nyakánál fogva horog által odaszegve függ, leeresztett szárnyakkal, farkuk a paizs mellett lenyulva, alant összeér. A paizs felső részén párkányalaku ékítés van, ezen felül egy kereszt két félhordalaku karéj közt, melynek álló része kurtább, mint a keresztüli. A paizs mezejében ormos várfal szemlélhető, közepén nyitott kapuval, hol egy hátulso lábain álló, farkat fölfelé emelő, első lábain szabályt tartó oroszlán van. A várfal két szélén, hosszú rudon, egy-egy zászló lengedez; a várkapu felett egy bastya emelkedik ki, jobbról befelé fordult holdsarló, balról hatágu csillagtól környezve. A bastya csucsan kereszt alakban két banyasz-csakány; az újabb pecsételnél e helyett szélmalom vitorla forma látható. Hogy Vizakna czimere annál hitelesebben legyen megállapítva, felkértem Vizakna tek. polgármesterét, hogy a m. kir. országos levéltár diplomatikai osztályában őrzött pecsétek közül 30880. sz. alatt 1466-ik évből Vizakna pecsétnyomata másolatát szíveskedjék megszerezni.

A város színét véve, biztos adat nincsen; egy régi jegyzet szerint, ami eltévedt, fehér-vörös.

2. Fehérmegyének is (Erdély) 1441-ből ugyanott, 12666. sz. alatt van pecsétlenyomata. Sőt a dr. Illésy I. és Pettkó Béla „Királyi könyvek jegyzéke” szerint a 65. Lib. Reg. 524. lapján is a vármegye czimerére vonatkozó adatokat lehet találni. Továbbá „Erdélyi hadizászlók” között, melyek 1601. aug. 3-án foglaltattak el és Prágában Rudolf császárnak bemutatattak, az Alsófehér megye sas zászlójára is reá lehet ismerni. (Turul. 1893. évf. XI. k. 9—12. l.)

3. Ezen zászlók között tán Enyed, Abrudbánya és Zalatna zászlójára is akadni, utántanulmányozás folytán.

4. Nagy-Enyed városának czimere 1505-ből látható az országos levéltár dipl. osztályában, 21490. sz. alatt levő pecsétlenyomaton. Abrudbánya és Zalatna czimerét a kamarai levéltár régi okmányain levő pecsétlenyomatokból lehetne történelhíven lerajzolni. Az 1782-iki Homagialnál is van pecsétnyomata mind a két városnak. Különösen az abrudbányai igen szép czimer.

Tisztelettel felkéretnek, akik Vizakna czimerét és színét véve, a fentirtakon kívül még valami adattal bírnak, annak szíves közlésére.

Szentkatolnai Bakk Endre.

Vegyes hírek.

— **Városi szakbizottságok.** Nagyenyed város képviselőtestülete által folyó hó 21-én tartott közgyűlésen a következő szakbizottságok alakították meg:

I. Jogügyi bizottság. Elnök Kovács Gyula, előadó dr. Jeney Elek, tagok: Zeyk Dániel, Csató János, Török Bertalan, Gáspár János, Medgyes Bálint, Müller Mihály, Folyovich Sándor, Török Dániel, Tóth Miklós, Makkai Domokos, Horváth József.

II. Számvevő bizottság. Elnök dr.

Winkler Albert, előadó Z. Szöcs Sándor, tagok: Gáspár János, Garda József, Cirner J. József, Deli Ödön, Szilágyi Farkas, id. Winkler János, ifj. Winkler János, Korbuly Bálint, Sebestyén Sándor, Bőjthe Zsigmond, Tökés Imre, Luka Albert, dr. Magyarai Károly, Mátyás Lajos, Sass Albert, Lázár Károly, Dombrovszki Albert, Scheidel József, Bartha Zsigmond, Bartók György dr.

III. Közgazdasági bizottság. Elnök Kovács Gyula, előadó Z. Szöcs Sándor, tagok: Mórógyi István, Dezső Zsigmond, dr. Bocz József, Graef János, Danes Mózes, Kerkes Mihály, Kovács József, Elekes Károly, Dezső Dénes, Incze Samu, Sándor Miklós farzádi, Sándor Miklós, Sándor Károly, Mezei Károly, Szilágyi János, Richard Mihály, Jakab Károly, Papp Gyula, Székely K. János, Veress Albert, id. Kun József, Kovács Mihály, Tarsoly Árpád, Bartha Zsigmond.

IV. Közegészségügyi bizottság. Elnök Kovács Gyula, előadó dr. Winkler Albert, tagok: Csató János, Török Bertalan, Gáspár János, Z. Szöcs Sándor, Tóth Miklós, Dezső Zsigmond, Scheidel József, Danes Mózes, Makkai Domokos, Mezei Károly, Székely K. János, Sombory Sándor; hivatalból tagjai e bizottságnak: dr. Magyarai Károly, dr. Bocz József, dr. Farnos Árpád, dr. Mátyás Mihály, dr. Fenyo Armin, dr. Reich Béla, Kovács József és Papp János gyógyyszerészek, Szilágyi Farkas, Boer Áron, Deli Ödön, dr. Schneider Alfred, Kövér János, Nagy Lajos.

— **Mezőgazdasági statisztika.** A mezőgazdasági statisztikai adatok összeállításáról szóló 1895. évi VIII. t.-cz. végrehajtására kiadott utasítás 45-ik §-a értelmében a felvétel egész folyamánál a munkálatok közben szerzett tapasztalatoknak megbeszélésére a törvényhatósági összeíró bizottság f. február 28-án d. e. 10 órakor az alispáni irodában gyűlést tart.

A nagyenyedi lakatos-árugyár részvénytársaság március hó 1-én d. e. 11 órakor, a városház nagytermében tartandó első rendes közgyűlése elé élénk érdeklődéssel néznek a részvényesek. Az első évber már sikerült legnagyobb részt leküzdeni a nehézségeket, melyek egy ily iparvállalat létesítése ele gördültek, s a részvényesek a legjobb reményvel lehetnek a jövő fejlődése elé.

— **Letört virág.** Zaida János Bethlen-kollégiumi zene-tanár 17 éves leánya Emma folyó hó 21-én rövid, de kínos szenvedés után elhelt. Temetése vasárnap 23-án ment végbe nagy részvét mellett. Béke poraira!

— **Gyászhir.** Salmen Frigyes kereskedő, Gy.-Fehérvár városi képviselői tag, az ev. luth. egyház főgondnoka, életének 63. évében folyó hó 25-én reggeli 5 órakor sziv-szelhűdés következtében jobb létre szendrült. A boldogult tetemei folyó hó 27-én délután fél 2 órakor fognak saját házából a helyi ev. luth. temetőbe örök nyugalomra elhelyeztetni. A széles körben ismert, közbecsülésben állott derek férfiut gyászolják: Salmen Mihályné, özv. Koch Tamásné és leánya Koch Helén, özv. Mégay Ferenczné szül. Szilágyi Amália és gyermekei: Adel, Ferencz, Izabella; Mégay Adolf és neje Halomasek Hermin és gyermekei: Blanka, Frigyes, Nándor, Arthur és Maxi; Mégay Maxi, Elekes Károlyné sz. Matherni Eliz, Mégay Tercsi férj. Hell Jenőné, Mégay Ottó, Mégay Viktor, Matherni Emil, Mégay Julius és gyermekei.

— **Adakozás.** A millenniumi bandérium jelvényeinek beszerzésére a hét kezdetén

az adományozást Jonás Adolf ur kezdette meg Gyula-fehérvárról, 100 frtot küldvén e nemes czélra. Szíves adományokat küldtek még Gyulafehérvárról: dr. Tódor József 10 frt, dr. Mayer Ödön ügyvéd 10 frt, Lóvy Bernáth 5 frt, dr. Náhau Bernáth 5 frt, dr. Elekes Viktor 10 frt, dr. Jeney Elek (Nagy-Enyedről) 5 frt, Müller Mihály (Nagy-Enyedről) 10 frt, Kovrig Tivadar (Iklandról) 10 frtot.

— **Szíves kérelem.** Lelkem már régóta ösztönöz ama kegyeletes tartozás lero-vasara, hogy néhai Mihályi Károly b. c. professzorom saját szerzeményű dallamait és idegen dallamokra írt költeményeit összegyűjtssem és „Iskolai dalok” cím alatt kiadásra előkészítem. Tiszteletteljesen kérem azért egyfelől mindazokat, kik az ötvenes és hatvanas években a nagyenyedi Bethleem-kollégium harmoniájának tagjai voltak s gyűjteményükben a zeneileg is nagy képzettségű tanárnak akár önálló dal-amait, akár pedig csak dalszövegeit megőrizték; másfelől azokat is, akik ilyenek holléte iránt engemet tájékoztatni tudnak, hogy ama dalokat, illetőleg költeményeket másolatban rendelkezésemre bocsátani, esetleg utba igazító felvilágosításukat megküldeni s ez által a hálás tanítványt kegyeletes szándékában támogatni kegyeskedjenek. Szászvároson, 1896. február hó 15-én. Deák Gerő Kun-kollegiumi r. tanár.

— **Álarozos elite-bált** rendez Gyulafehérvárt f. év február 29-én a „Hungária” disztermében a gyulafehérvári izraelita nőegylet saját vagyona gyarapítására; a bál, az eddigi kilátások szerint is, előkészületeihez és multjához mérten jól fog sikerülni.

— **Halálos baleset.** Gy.-Fehérvárt f. hó 25-én délután 4 órakor egy tisztiszolga, ki egy főbort-figyvert tisztogatott, egy az udvaron fát vágó, máskülönbén juhász embert agyon lőtt. Az eset úgy történt, hogy a katona tisztogatásközben töltényt tett a főbortbe s azt mondta a felé néző favágónak: „Meglőlek”; nyomban elsütötte a fegyvert, melynek golyója a favágó szemén át agyába hatolt, úgy, hogy a nyomban odasietett dr. Hartenbaum orvos a főkapitánynyal már csak a nagyon gyorsan bekövetkezett halált konstataáltak. A szerencsétlen favágó nejét s 3 gyermekét hagyta gondozó, fenntartó nélkül. A gyilkos katona, mihelyt látta, hogy áldozata szörnyet halt, a vár felé futásnak eredt, hol letartóztatták.

— **Halálos szerencsétlenség.** Városunk határán, ugyancsak városunk közönsége tulajdonát képező Holtmaros erdőrezsben, Krisán Tódor nagyenyedi napszámos két serdülő fiával galyazta a fákat e hó 24-én, amikor is egy nagyobb ág oly szerencsétlenül esett Krisán Tódorra, hogy menten eszméletlenül terült el a földön. Fiai azonnal beszállították a városba s orvosi segélyért folyamodtak, daczára azonban a gyors orvosi segélynek, amit fiatal orvosunk dr. Reich Béla nyújtott, kezelő orvosának kezei között adta ki lelkét a szerencsétlen. Városi rendőrségünk azonnal megindította az eljárást, ha vajjon nem vétkes gondatlanság okozta-e a szegény ember szerencsétlen halálát.

— **Veszedelemes dynamitard.** Nem Staiduvár Jakab igazolvány nélküli bányamunkáson mult, hogy az előző napokban Pojánán egy családot a más világra nem expedált. Nevezett egyén először is, természetesen jól bepálinkázva, 2 dynamit-patrout durrantott el Muszka Mária pojánai kores-

márosnő üzletében, de miután ezen robbantásoknak csak annyi eredménye volt, hogy a koresmahelyiség összes ablakait kiröpítette helyükből, nagyobb erdményt érendő el, fölkereste azon barakot, melyben a pojánai kőbányánál alkalmazott Talabovics Lukács munkavezető lakott családjával, és előkészületeket tett az egész család kiirtására, és hogy erre rendelkezett a szükséges eszközzel, eléggé bebizonyult, mert az utána siető és őt lefűelő munkások nem kevesebb, mint 7 drb. kész dynamit-töltényt, 97 dynamit-csappantyut és 7 méter gyújtó-zsinort szedtek el tőle, őt magát pedig a rendőség vette pártfogásába és elhelyezte a gyulafehérvári kir. járásbíróóság börtönébe és most nem csak az iránt folyik a vizsgálat, hogy mi indította Staiduvárt ezen merénylet elkövetésére, hanem az iránt is, hogyan lehetett nála ilyen nagy mennyiségű veszedelemes robbantó anyag!

— **A „Balázsfalvi Takarékpénztár”** f. hó 23-án tartotta évi közgyűlését Szabó Samuel elnöke alatt. A Daniel István igazgató vezetése alatti takarékpénztár mult évi tiszta jövedelme 11000 frtot tett, mely 1000 részvénybirtokos között osztott meg a tartalékalap s a jutalékok levonása után. A jótékony czélra szánt összegből 125 frt az Enke-iskolának, 50 frt a társalkodó egyeletnek, 50 frt a felépítendő ev. ref. templomnak, 25 frt a szt-imrei és miriszlói csata-terek emlékeinek, 20 frt a balázsfalvi önk. tüzoltó-egyletnek jutott. Az igazgató-ágba Daniel Mihály, Daniel István, Pongrácz Gergely és Cseresznyés Ödön, a felügyelőségbe pedig Sinberger Salamon, Szántó Sándor, Schissel Károly, Bretter Mór és Mendel Jakab választattak meg. A közgyűlés után barátságos lakomára gyűltek össze a részvényesek.

— **Állat az emberben.** Oláhherpepi Pankes Nikuláj szemét vetett az ugyanottani Popa Mária 18 éves deli szüze, a papok által azonban mindenképpen elmagyarázott polgári házasságot körülbelül úgy értelmezte, hogy azt mindenki saját gusz-tusa szerint és ha tetszik, időre-órára is kötheti, és a mult napokban délután 4 órakor, négy barátjával szövetkezve, nyalábra vették a szép leányzót és Bankes pinczéjébe szállították, melyet ez valószínűleg nász-szobául jelölt ki, de nem szentelhetette föl azzá, mert a hajadon sikoltozására annak szomszédban lakó szülői elősiettek és leányukat teljesen szétépett ruházzal és testén kek foltokkal, véres karmolásokkal tarkítva ugyan, de kiszabadították a vadállat karmai közül, ki társaival együtt a törvény színe előtt fog felelni gyalázatos szándékáért, mely hogy tette nem minősült, nem ő rajta mult.

— **Ponori Gyugy Vaszi** azon ritkán található szerencsés halandók közé tartozott, kiknek — hogy, hogy nem — sikerül megszabadulni a börtönükből, hová nem jó szántukból, de mindenesetre a társadalom javára bekerülnek. Gyugynak is sikerült elillannia a nagyenyedi járásbíróóság börtönéből, hol a vizsgálati fogság kellemeit élvezte, de annak végét, valószínűleg személyes okokból, bevárni nem akarta. A kicsikait szabadságot azonban rövid ideig élvezte, mert derék csendőrségünk hurkába került és ismét elhelyeztetett az őt megillető helyre, hol ezután bizonyára éberebb gondozásban fog részesülni.

— **Lótenyésztők figyelmébe.** Az 1896. évi tavaszi katonai lóvásár Deésen márczius

16., Gyéresen márczius 17., Maros-Vásárhelytt márczius 19., Köhalmon márczius 21., Brassóban márczius 23., Sepsí-Szent-Györgyön márczius 24., Zabolán márczius 26. és Nagy-Szebenben márczius 28-án lesz.

— **A balázsfalvi Társalkodó-Egyelet** által f. hó 8-án rendezett tánczestély mondhatni egyike volt a legsikerültebb mulatságoknak. Ez alkalommal az „Univer” diszterme csinosan és izléseesen volt díszítve, s oly fényesen világítva, hogy az egész terem fényárban uszott. A zenét a gyulafehérvári első zenekar szolgáltatta; huzta reggelig, amidőn a női társaság, szívében egy kellemesen eltöltött éj édes emlékével, oszladozni kezdett. A rendezőség élén Simonffy Alajos főszolgabíró odaadó fáradozással mindent elkövetett a bál sikere érdekében. A bálon vidékről és a helybeli románok közül is többen vettek részt. Felülfizettek: Dr. Mihályi Viktor g. k. érsek ö. n. mélt. 5 frt, Simonffy Alajos 4 frt, Sinberger Salamon, Bretter Leopold 3—3 frtot, Gulácsi József, Ágoston Géza, dr. Dávid Elek 2—2 frtot, özv. Mendl Simonné, dr. Nánázy László, Imreh József, Mendl Jakab, Dobay Sándor, Kovács Ferencz, Tornya Lajos, Bretter Mór, Spalla Aurél, Bernád Izrael, Daniel István, Daniel Mihály, Eisikovits Herman, Hodos Brutus, Mihályi Gyula, Deák Áron 1—1 frtot, Fürstner Gyula 50 krt. Fogadják a nemes-szívű adakozók a rendező bizottság hálás köszönetét. Nótás.

— **Erdő a szobában.** Egy amerikai hölgy, mrs. Fitzgerald, nemrégiben oly fölfedezést tett, mely egyszerűsége és olcsósága folytán nemcsak a gazdagabb, de a szegényebb néposztálynak is örömet fog szerezni. Azt tapasztalta ugyanis, hogy az Amerikában dusan és többféle alakban tenyésző páfrány sziklás helyeken is megél, pedig a sziklák alig nyujtanak valami tapanyagot, legfeljebb egy kis vizet. Mrs. Fitzgerald ezek után úgy okoskodott, hogy ha csak viz kell a páfrálynak, úgy megel a szobában is, ha elegendő vizet kap. Egy tojás-alaku edénybe, melyen felül a viz beöntésére alkalmas nyílás van, mohot helyezte el, és e köze szórta el a páfrány magvait. Rövid idő alatt a páfrány oly nagyra és oly sűrűre nő meg, hogy az edényt egészen eltakarja. A páfrány télen-nyáron zöld és nem kell vele egyebet csinálni, mint rendszeren vízzel ellátni és az elszáradt leveleket levágni.

Közgazdaság.

Hogyan trágyázzuk a gyümölcsfákat?

A fák, mivel gyökereikkel messzebbre és melyebben hatnak a földbe, egy ideig a föld jóvoltából is megélnék. Ha azonban sovány talajra akadnak, amelyből semmi táplálékot sem tudnak fölvenni, akkor, ha azt akarjuk, hogy el ne csenevészessenek, segíteni kell rajuk trágyázással. A fák trágyázásával azonban nem szabad addig késni, míg a szükségé mutatkozik, ép úgy nem, mint ahogy a jó gazda nem várja be azt, hogy szántó-földje végkép kimerüljön. Ha már elkövet-tük azt a hibát, hogy fáinknak évek hosszú során át nem adtunk táplálékot, egyszerű trágyázástól ne várjunk csodákat, hanem türelemmel folytassuk, míg csak fáink ismét erőre nem kapnak.

Akárhányszor hallom egyik-másik gazdát panaszkodni: „Én nem tudom, hogy mi kell fáimnak. Évről-évre kevesebb termést adnak. De nem is igen nőnek.”

Hogyan adjon termést, hogyan gyarapod-jék az olyan fa, mely éhezik? Terem-e az olyan földön gabona, amely ki van zsarolva, amelyet gazdája sohasem trágyáz?

Az éretlen, szalmás trágya a gyümölcs-fákra semmit sem ér. Elkorhadt trágyát kell használni. Az emberi ürülék is igen jó, meg az ugynevezett keverék- (komposzt) trágya is, melyet évközben mindenféle hulladékból, gyomból és söpredekből csinálunk.

A gyümölcsfáknak a trágyát hig állapotban (visszaverve) kell adni, mert így hamarabb kerül a gyökerekhez. Legjobb meg kell hígítani az emberi ürüléket, mert az a legerősebb trágya; egy puttony trágyára 8—10 puttony vizet szokás venni.

A nagyobb fák trágyázásának két módja van. Az egyik az, hogy a korona csurgásában köröskörül, azaz ott, ameddig a fa ágai terjednek, mert ott vannak a gyökerek végei, a hajtásgyökerek, melyek a táplálékot fölveszik, ássunk 2 arasznyi széles és 4 arasznyi mély árkot úgy, hogy a gyökereket meg ne sértjük és abba az árokba öntünk annyi fölhígított trágyát, amennyi a földbe beivódik, azután az árkot betemetjük. A trágyázásnak a másik módja pedig az, hogy a korona csurgásában 3—4 arasznyira egymástól 3—4 arasznyi mély lyukakat ásunk és azokba öntjük a trágyát. Ezeket a lyukakat a föld helyett jobb száraz trágyával vagy száraz levelekkel, polyvával betölteni, hogy nyáron, mikor nagy a szárazság, vízzel megöntözhessek fáinkat, hogy a gyümölcs idő előtt ne hulljon le a fákról és lé-dus, zamatos legyen.

A faképződésre inkább a tavaszi, a gyümölcsösre pedig az őszi trágyázás hat. Vagyis a tavaszi trágyázás jobban a fa növesztésére dolgozik, az őszi ellenben a gyümölcsrügyek fejlesztésére. A gyöngye aóvesü fák tavasszal, a terméketleneket ősszel kell trágyázni.

Zador Gyula.

Dr. Szentkirályi Ákos, a kolozsvári gazd. tan-intézet tanára, f. hó 14. és 18-án városunkban időzött, hogy az ezredéves kiállítás időleges állat-kiállításain való részvételre vármegyénk gazdaközönségét megnyerje. Az ezredéves kiállítás keretében hazánk fejlődő közgazdasága az időleges állat-kiállításokban szépen szemléltethető lesz s éppen ezért kétszeresen örvendünk, hogy a nevezett tanár urnak fáradozásait siker követte. Így a május hó 15—20-ig tartandó juh-kiállításra az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület 12 drb. szekásminti raczka-juhót fog küldeni. Nagy-Enyed város községe 4 drb. tenyész-bivalyt fog kiállítani a május 24—31-iki tenyészállat-kiállításán. A csombordi uradalomból a május hó 5—12-iki használati ló-kiállításra 4 darab szép ló lesz felküldve (két drb. angol felvér, két drb. Nonius-faj).

Az alsó-fehérvármegyei gazdasági egyesület gyűteményes (collectiv) gabona-kiállításához, mely az ezredéves kiállításán a mezőgazdasági csarnokban lesz bemutatva, már 70 gabona-minta a vármegye különböző részeiből beérkezett. Tisztelettel kérjük gazdátársainkat, hogy a bejelentett, de még be nem küldött mintákat egyesületünkhöz mielőbb küldjék be. A gabona-collectio jelző-czédulái (vig-nette) Cirner és Lingner urak jó hírnevű nyomdájában lesznek kiállítva; a jelző-czédulák homlokzatán vármegyénk ősi címere (kék és vörös színben) fog tündökölni.

A magváltoztatásról. Dr. Rümker ez irányban tett növényelettani megfigyeléseit a következőkben foglalja össze: 1. A nedves vi-

dékről származó vetőmag kezdetben több szalmát és kevesebb magot terem, a száraz vidékről származó vetőmag (rövid tavasz, forró nyár) ellenkezőképpen viselkedik. 2. A száraz vidékről származó mag más helyen is jobban kibírja a szárazságot. 3. A continentális ég-alj alól származó vetőmag jobban kibírja a tél hidegét, mint a nedves vidékről (enyhe tél) származó. 4. A száraz klímá apró, üveges búzaszemeket érlel, melyek sik-érben bővelkedők és sulyosak, a nedves ég-alj alatt buja földben nagyszemű, lisztes és könnyebb búza terem. Wittmack kísérletei bizonyítják, hogy az északról származó vetőmag, noha kezdetben lassabban fejlődik, de mégis hamarabb ér, mint a hazai, vagy azt legalább is utoléri. Ez okból, továbbá mert a tél hidegét jobban kibírja és több szalmát is terem, Wittmack azt ajánlja, hogy magváltoztatásnál inkább északi vidékekről hozassunk vetőmagot, mint déli vidékekről, melyek, ha egyidejűleg nedves vidékek is, a belőlük származó növényke alig fogja kibírni kemény télünket.

A rozskenyér mint takarmány. A rozskenyér jó takarmánya a lovaknak és tápláló értékére nézve nem sokkal hátrább áll a zabnál. Kísérleteket tettek több ízben és hosszabb időn keresztül a rozskenyérről való takarmányozással és azt tapasztalták, hogy ha a lónak zab helyett rozskenyeret adnak, a ló a mellett egészséges és jó erőben marad. Még táplálóbb és könnyebben emészthető a kenyér, ha két-harmad részben rozsból és egy-harmad részben tengeriből készült. Ezt kipróbálták már nagy mértékben, leginkább Oldenburgban és Hannoverban, ahol a tenyészlovakat takarmányozták ilyen módon. Az ilyen kenyérről való etetés leginkább az olyan tenyészlovaknál van helyén, melyeknek nem engednek elegendő időt, hogy a zabot jól megrághassák és megemészthessék. A tengei olajtartalma elősegíti a rozs sikérjét megemészteni; ha ehhez még egy rész hablisztet adunk, akkor még a hiányzó fehérjét is pótolhatjuk.

Az oltások sorrendje. A tavasz első napsugárja kicsalja a szunyadó vegetációt s a gazdát is felrázza téli nyugalmaiból. A korai tavaszi munkák közé a fák és cserjék nemesítése is tartozik. Márczius közepétől május elejéig a következő sorrendben kell a fákat és cserjéket nemesíteni: Elsők a csonthéjasok (csontárok), t. i. a Prunus-nemhez tartozó fajok (barack, szilva, cseresznye, meggy stb.), utánuk következik a som (Cornus), azután galagonya (Crataegus), ekkor kell a diszcserejék közül a kecskerágót (Evonymus europaeus) és a nyírfát (Betula) nemesíteni. Azután következik a vörös berkenye (Sorbus eucuparia), a bokréta-fa vadgesztenye (Aesculus), a fodor juhar (Acer-campetre), a bükk (Fagus), a szilfa (Ulmus), az akác (Robinia), az égerfa (Alnus), a tölgy (Quercus), a nyárfák (Populus) stb. Ha fenyőféléket akarunk nemesíteni, akkor be kell előbb várni, míg a vezér-rügy kihajt.

Piaczi árak.

Nagy-Enyed, 1896. február 23.

Buza legjobb	100 kilogramm	8.—
" közepszerű	"	7 50
Kétszeres legjobb	"	6 50
" közepszerű	"	6.—
Rozs legjobb	"	5 50
" közepszerű	"	5.—
Zab legjobb	"	5 50
" közepszerű	"	5.—

Kukorica (tengeri)	100 kilogramm	5.—
Burgonya	"	2-50
Széna legjobb	egy szekér	6.—
Szalma legjobb	"	3-50
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	"	3-50
Cserfa 1 "	"	3-50
Tölgyfa 1 "	"	3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	1-80
Marhahús	1 kilogramm	32—36
Sertéshús	"	40—44
Szalonna	"	80—90
Disznósír	"	— 90
Vöröshagyma	"	— 15
Fokhagyma	"	— 20

Szerkesztői üzenetek.

Hü olvasó. Nagy-Enyed. Jövő számban jöni fog. X. Y. Tövis. Gondoskodásunk tárgyát képezi.

L. Sz. Abrudbánya. Herezeg Ferecz a Budapesti H. belső dolgozó-társasága, de szerkesztő-szépirodalmi lapot is, az „Új Idők”-et. Legnagyobb sikert a „Dolovai nabob leánya” című színműve ért el. Nőtlen, 38 éves, román, kath. Verseezi születésű.

Jolánkának. Kisé duresás, de azért mégis nagyon herezig levelére csak jövő számunkban felelünk, mert harezba indult — vértünk kell magunknak is.

Katona. Maros-Ujvár. Megkaphatja minden körjegyzői irodában.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Selyem-damasztok 65 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes **Henneberg-selyem** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikos, kozkázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban, stb.) a megrendelt áru postabér- és vámmentesen a házhoz szállítva, mintákat postafordultával küld: **HENNEBERG G. (es. és kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** (Stájerzia címzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó) Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (6)

Kiadó ház. Nagy-Enyeden, Szentkirály-
uteza 128. szám alatti**HÁZAS TELEK**

tolyó évi április 24-től kezdve kiadó. Értekezhetni a tulajdonos Ceiler Edével Tövis-uteza 9. szám alatt.

Sz. 2278—895. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság hózhírre teszi, hogy a nagyenyedi kisegítő takarékpénztár végrehajtónak Uszka Anika szül. Breár mihályfalvi lakos végrehajtást szenvedő ellen 140 frt s jár. iránti végrehajtás ügyében a mihályfalvi 195 sz. tjkben A+ I. r. 333334 hr. sz. ingatlanra 122 frt, a 2. r. 658 hr. sz. 42 frt, a 3. r. 1007 hr. sz. 103 frt, a 4. r. 1289 hr. sz. 118 frt, a 6. r. 1500, 1502 hr. sz. 16 frt, a 7. r. 1599 hr. sz. 48 frt, a 8. r. 1838 hr. sz. 57 frt, a 9. r. 2332 hr. sz. 16 frt, a 10. r. 2394 hr. sz. 31 frt, a 11. r. 2426 hr. sz. 46 frt, a 12. r. 2599 hr. sz. 37 frt, a 13. r. 2632 hr. sz. 13 frt, a 14. r. 2835, 2837 hr. sz. 28 frt, a 15. r. 3209 hr. sz. 14 frt, a 16. r. 3527 hr. sz. 35 frt, a 17. r. 4087, 4088 hr. sz. 57 frt, a 18. r. 4333 2. 4334/2 hr. sz. 33 frt, a 19. r. 4389 2 hr. sz. 21 frt, a 20. r. 4476 hr. sz. 52 frt, a 21. rend 4507 hr. sz. 54 frt megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1896. évi márczius hó 11-én délelőtt 10 órakor Mihályfalva községében megartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fognak adni.

Arverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett arányammal számított óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.
A kir. járásbírósg tkvi hivatala.
Balázsfalva, 1895. nov. 23-én.

Vörös Endre,
tkvi kiadó.

Malombérleti hirdetmény.

A nagyenyedi ev. ref. **Bethlen-főiskola** nyilvános árverés útján haszonbérbe adja a tulajdonát képező alábbi **lisztelő malmait**, u. m.

1. A nagyenyedi határban fekvő 3 kövű ugynevezett „**Csere**“ malmot **901 frt kikiáltási összeggel**.

2. A Muzsina községben levő 3 kövű, ugynevezett „**Szítás**“ malmot **380 frt kikiáltási összeggel**.

3. A Felenyed községben levő 3 kövű, ugynevezett „**Papir**“ malmot **1015 frt kikiáltási összeggel**.

4. A Felenyed község felső végében levő 3 kövű, ugynevezett „**Mart alatti**“ vagyis „**Papi**“ malmot **606 frt kikiáltási összeggel**.

A bérlet mindenik malomra nézve **1896. évi július hó 1-én kezdődik és tart 6 évig**.

Az árverés Nagy-Enyeden a főiskola jóságigazgatósági irodájában tartatik meg. még pedig a „**Csere**“ és „**Szítás**“ malmokra nézve **1896. márczius 4-én d. e. 11 órakor**; a „**Papir**“ és „**Mart alatti**“ malomra nézve **1896. márczius 6-án d. e. 11 órakor**.

Bánatpénzül a kikiáltási összegnek 10%-a teendő le készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban.

Zárt ajánlatok is adhatók be az árverés megnyitásáig.

A részletei feltételek a jóságigazgatósági irodában a hivatalos órák alatt betekintheők.

Nagy-Enyed, 1896. február 25. én.

Bethlen-főiskola
jogügy- és jóságigazgatósága.

Egy jó házból való
14—15 éves **keresztény**
fiu fűszer-, festék- és rő-
vidáru-üzletemben

tanulónak

felvétetik. Ajánlközásokat kérem **itj. Sándor Miklós** urhoz intézni
N.-Enyed, Főtér 30. sz.
Esetleg hozzám Balázsfalvára.

1-5
Komaromy Albert.

Az alakulás alatt levő **Marosujvári Takarékpénztár Részvénytársaság** Maros-Ujvárt **márczius 1-én délután 3 órakor** a leányiskolában tartja meg

alakuló közgyűlését,

melyre az érdekelt részvény-aláírókat ezennel tisztelettel meghívják

a **Marosujvári Takarékpénztár Részvénytársaság** alapítói.

Tárgysorozat:

1. Az alaptökének kellő aláírás és befizetés által történt biztosításának kimutatása.
2. A részvénytársaság meg- vagy meg nem alakulása feletti határozathozatal.
3. Az alapszabályok megállapítása.
4. Az igazgatóságnak, valamint a pénztárnoknak az alapítók által történt kinevezésének tudomásulvétele, az elnök, két elnökhelyettes és felügyelőbizottság megválasztása.
5. Az alapítóknek a részvényekre történt bevezetésekért való felelőssége tekintetében intézkedés.

Hirdetés.

A várban levő s a volt várközségi bizottság által kezelt **három épületrészből álló**

39. számú háznak

összes **kő, cserép, téglá, fa, deszka** stb. anyaga, továbbá a házban levő összes **ajtók, ablakok, padozatok, kutgépezet és kemenczék** a legtöbbet igérőnek eladatnak azon feltétel mellett, hogy a vevő saját költségén és felelőség terhe alatt a házat összes részleteivel együtt tartozik lebontatni és az összes anyagot, valamint a törmelékét is köteles elhordatni.

Írásbeli ajánlatok **dr. Cserni Bélához** (vár, Fogarassy Mihály utca 17. sz.) folyó évi **márczius hó 5-én déli 12 óráig** beadandók. Közelebbi feltételek iránt értekezhetni **dr. Cserni Bélával** naponként délutáni 3—6 óráig.

Gyulafehérvárt, 1896. február 19-én.

A volt várközségi vagyonkezelő-bizottság nevében:

Dr. Cserni Béla,
bizottsági elnök.

Páratlan a maga nemében a

„KORONA“

tyúkszem-és szemölcsstapasz.

Elmulaszt vágás s fájdalom nélkül mindennemű **börkeményedést, szemölcsöt** és a fájdalmat okozó

TYUKSZEMET

gyökerestől kiirtja. Három nap alatt biztos az eredmény! Egy doboz ára **30 kr**, nyomtatott használati utasítás a dobozban van. Kapható Nagy-Enyeden:

Bisztricsány Lajosnál.

Girner és Lingner

Jroda: Fötér 38. sz.

Papirzacskó- és Pénztári tömb Gyár, Könyvnyomda

vállalat

Nagy-Enyeden

Telefon-sz. 5. és 6.

Újdonságok

mindig nagy választékban

Modern berendezése, dús
fölszerelése s jeles mun-
ka-erőinél fogva képes
az erdélyrészi hasonnemű
vállalatokkal versenyezni
ugy az árak, mint a mun-
kák kivitele tekintetében.

öt gyorsajtóval működik

nyomda

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

A „Közérdek”

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike a vidék leg-
elterjedtebb lapjainak, s mint ilyen,

hirdetéseik közlésére

kiválóan alkalmas.

Aki tehát olcsón s biztos sikerrel akar hirdetni,
forduljon bizalommal lapunk kiadóhivatalához.